

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj

Številka: 801-05-1/2025/7
Ljubljana, 27. 6. 2025

EPA 2198-IX

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05-uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F, 81/18 - odl. US, 16/23 in 12/24-ZVDZ-E) ter 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23), sprejela naslednje

M N E N J E

k Predlogu podnebne zakona (PoZ) – nujni postopek

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je na 51. seji 23. 6. 2025 obravnavala Predlog podnebne zakona (v nadaljevanju: predlog zakona), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije. Komisija se je seznanila tudi s pripombami Združenja občin Slovenije.

Komisija **podpira** predlog zakona.

Predlog zakona vzpostavlja celovit zakonodajni in institucionalni okvir za dolgoročno, usklajeno in premišljeno izvajanje podnebnih politik v Sloveniji. Njegov temeljni cilj je doseganje podnebne nevtralnosti ter učinkovito prilagajanje na vse bolj očitne posledice podnebnih sprememb, s čimer se krepi odpornost države in varuje tako prebivalstvo kot javna sredstva.

Predstavniki predlagatelja zakona je pojasnil, da se s predlogom zakona v večji meri prenašajo obveznosti iz evropske zakonodaje, kar je ključno tudi za omogočanje črpanja skoraj dveh milijard evrov evropskih sredstev v prihodnjih sedmih letih. Predlog zakona je bil deležen širokega usklajevanja – opravljeni sta bili dve javni obravnavi, poleg številnih sestankov in tematskih delavnic z deležniki. Po besedah predstavnika predlagatelja predstavljajo predlagane zakonske rešitve kompromis med različnimi pogledi in interesi, ki so se izoblikovali v procesu razprave.

Kot je bilo izpostavljeno, zmanjšanje emisij toplogrednih plinov pomeni hkrati tudi zmanjševanje odvisnosti od uvoženih fosilnih goriv, kar ima pomembne gospodarske učinke. Lani je Slovenija za uvoz fosilnih goriv namenila štiri milijarde evrov – sredstva, ki bi jih bilo bolj smiselno usmeriti v domače investicije, zeleno preobrazbo ter ustvarjanje novih delovnih mest. Slovenija ima po oceni Evropske agencije za okolje med vsemi državami članicami EU najvišjo škodo na prebivalca zaradi podnebnih sprememb. S pravočasnim prilagajanjem podnebnim spremembam varujemo premoženje prebivalcev ter zmanjšujemo obremenitev javnih financ, saj se s tem zmanjšuje izpostavljenost škodam. Raziskave kažejo, da so naložbe v podnebne ukrepe stroškovno učinkovite, saj je razmerje med vloženimi sredstvi in preprečeno škodo izjemno ugodno – ocene se gibljejo od 1:6 do celo 1:12. To pomeni, da vsak

vložen evro v ukrepe, kot je na primer protipoplavna zaščita, prinese večkratno zmanjšanje potencialne škode. Slovenija pri izvajanju podnebnih prilagoditev že zaostaja, zato je nujno vzpostaviti učinkovit, celovit in ažuren okvir za pospešeno ukrepanje.

Predlog zakona predvideva ključne strateške in izvedbene dokumente: Dolgoročno podnebno strategijo (30-letni časovni okvir), Nacionalni energetske in podnebni načrt (10-letni akcijski dokument z rednim poročanjem) ter Strategijo prilagajanja podnebnim spremembam, ki bo prvič dobila jasno pravno podlago in operativno izvedbo. Poseben poudarek je namenjen regionalnim akcijskim načrtom prilagajanja, saj se podnebne posledice razlikujejo po posameznih območjih Slovenije. Novost predstavlja uvedba Socialnega načrta za podnebje, ki je namenjen blaženju energetske in prevozne revščine z uporabo evropskih sredstev. Pomembno vlogo pri izvajanju podnebnih politik in doseganju ciljev ima tudi Podnebni svet, neodvisno znanstveno svetovalno telo Vlade. Predlog zakona predvideva tudi teden za podnebje, ki bo vsako leto tretji teden v oktobru. V tem tednu se bodo izvajale številne izobraževalni in ozaveščevalni dogodki o podnebnih spremembah

S predlogom zakona se v slovenski pravni red prenaša prenovljena evropska zakonodaja na področju trgovanja z emisijami, ki razširja sistem trgovanja z emisijami na nova področja - letalstvo, ladjarstvo, sektor stavb in cestnega prometa. Prav tako predlog zakona opredeljuje instrumente, ki so ključni za podnebno politiko, med drugim obstoječo dajatev CO₂, ki je danes urejena v Zakonu o varstvu okolja. Poleg tega se uvaja mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah (t.i. CBAM), ki predstavlja novo dajatev, ki preprečuje okoljski dumping uvoženih proizvodov v EU iz tretjih držav ter tako ščiti konkurenčnost domače industrije.

V odzivu na razpravo članov komisije je predstavnik predlagatelja poudaril, da je učinkovitost zakonodaje za blaženje podnebnih sprememb odvisna od globalnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, saj imajo ti globalni učinek – vsaka tona CO₂ vpliva na podnebje ne glede na kraj izpusta. Zato je nujno ukrepanje na globalni ravni. Evropa ni edina, ki podnebno ukrepa – med ukrepajočimi so tudi druge razvite države, kot so Velika Britanija, Kanada in Japonska. Tudi Kitajska, čeprav z drugačno časovnico zaradi poznejšega gospodarskega razvoja, uvaja ukrepe: po napovedih naj bi letos dosegla vrh emisij, te pa naj bi nato začele upadati. Kitajski cilj je razogljichenje do leta 2060, medtem ko imajo razvite države (kot ZDA in EU) višje zgodovinske emisije na prebivalca. Ob tem je poudaril, da so podnebne spremembe, ki jih trenutno doživljamo, v veliki meri posledica zgodovinskih emisij razvitega sveta, zato ta nosi večjo odgovornost za ukrepanje in doseganje podnebne nevtralnosti. Le tako lahko razviti del sveta upravičeno pričakuje, da bodo k podnebnim ukrepom prispevale tudi manj razvite države. Ob tem je izpostavil, da znanstveniki IPCC, mednarodnega telesa s 800–1200 strokovnjaki, soglasno ugotavljajo, da so današnje podnebne spremembe pretežno posledica človekove dejavnosti, zlasti zaradi izpustov toplogrednih plinov. Čeprav so se toplogredni plini sproščali tudi v preteklosti, pa današnji izpusti potekajo v bistveno večjem obsegu in z bistveno večjo hitrostjo kot v preteklosti. Ne glede na razloge pa je smiselno zmanjševati emisije toplogrednih plinov – če ne zaradi podnebja, pa vsaj zato, da postanemo energetske bolj neodvisni.

* * *

Komisija podpira sprejem podnebnega zakona, saj predstavlja pomemben korak k odgovornemu in celovitemu odzivu na podnebne spremembe. Slovenija kot del srednjeevropskega prostora beleži nadpovprečno segrevanje, kar ima neposredne in

posredne vplive na zdravje prebivalstva. Komisija zato poudarja, da je zakonodajno ukrepanje nujno tako z vidika varovanja zdravja kot tudi zaradi pozitivnega mednarodnega signala in prispevka k skupnim globalnim prizadevanjem.

Ob tem komisija opozarja, da zgolj finančne spodbude ali dajatve na posamezne sektorje, kot sta letalstvo in ladjarstvo, ne bodo zadostovale. Potrebni bodo celoviti ukrepi, ki bodo sistemsko in dolgoročno obravnavali vplive podnebnih sprememb, zlasti tiste, ki zadevajo javno zdravje. Poleg tega bo zakon imel dolgoročni učinek le ob sočasnem in usklajenem delovanju največjih globalnih onesnaževalcev. Primer širjenja dima iz gozdnih požarov v Kanadi, ki je dosegel tudi Slovenijo, jasno ponazarja globalno naravo izziva in potrebo po mednarodnem sodelovanju.

Komisija pozitivno ocenjuje uvedbo tedna za podnebje, ki se bo odvijal vsako leto v mesecu oktobru, saj prepoznava pomen ozaveščanja in izobraževanja javnosti, še posebej mladih. Z izobraževanjem mladih generacij lahko dolgoročno oblikujemo trajnostne vedenjske vzorce v družbi, kar pomembno prispeva k učinkovitemu in celovitemu odzivu na podnebne spremembe.

Komisija se pridružuje opozorilu Združenja občin Slovenije glede 19. člena predloga zakona in izpostavlja, da drugi odstavek tega člena občinam nalaga dodatne birokratske obveznosti, in sicer obveznost posvetovanja z nevladnimi organizacijami pri projektih za blaženje in prilagajanje podnebnim spremembam, ki jih sofinancira država. Komisija sicer priznava pomembno vlogo civilne družbe in nevladnih organizacij pri oblikovanju demokratičnih procesov, zlasti v fazah priprave zakonodaje, kjer lahko pomembno prispevajo s svojimi mnenji in predlogi. Ob tem pa izraža resne pomisleke glede zakonske obveznosti njihovega vključevanja v postopke priprave projektov, ki jih sofinancira država, saj meni, da takšna ureditev posega v avtonomijo občin, saj omejuje njihovo samostojnost pri odločanju o vsebinah in načinu izvajanja razvojnih nalog na lokalni ravni. Ob tem komisija poudarja, da država zase takšne obveznosti ni predvidela. Komisija dodatno opozarja na tveganje, da nevladne organizacije – četudi imajo status delovanja v javnem interesu – ne nosijo pravne ali finančne odgovornosti za morebitne zaplete, ki lahko nastanejo pri pripravi in izvedbi projektov. V zvezi z navedenimi opozorili komisije je predstavnik predlagatelja pojasnil, da zadevna določba ne predstavlja dodatne birokratske obremenitve za občine, temveč možnost, da nevladne organizacije s svojimi mnenji in argumenti prispevajo k oblikovanju kakovostnejših in družbeno bolj sprejemljivih projektov. Pri tem občine tudi ne bodo obvezane upoštevati tega mnenja.

Komisija izpostavlja tudi vprašanje, povezano s tretjim odstavkom 69. člena predloga zakona, na katerega je opozorilo Združenje občin Slovenije. Komisija meni, da je treba bolj jasno določiti finančne obveznosti države do občin, saj predlog trenutno nalaga občinam izvajanje nalog pospeševanja in spodbujanja doseganja ciljev na področju podnebnih sprememb s sredstvi iz občinskega proračuna, ne da bi hkrati določili, v kolikšni meri bo država zagotovila ta sredstva ali jih prenesla v občinske proračune. Komisija ob tem tudi opozarja, da občine za izvajanje tovrstnih zakonskih obveznosti pričakujejo strokovno pomoč države. Predstavnik predlagatelja je poudaril, da predlog zakona ne uvaja novih nalog za občine, temveč naslavlja potrebo po učinkovitejšem izvajanju obstoječih pristojnosti v luči podnebnih sprememb. Na primer, če gre za prenovo javnih površin ali lokalne infrastrukture – kot so pločniki – bodo te dejavnosti, ki so sicer že v pristojnosti občin, morale biti izvedene na način, ki bo upošteval nove klimatske razmere in s tem povezane večje potrebe po zasenčenju s sajenjem dreves. Pojasnjeno je bilo, da predlog zakona občinam prek drugih členov odpira dodatne možnosti za financiranje projektov prilagajanja in blaženja podnebnih sprememb, kar

pomeni, da bodo lahko občine od uveljavitve zakona imele konkretne koristi. Dodatno je bilo pojasnjeno, da je resorno ministrstvo vzpostavilo javno partnerstvo za vzpostavitev podnebne pisarne, katere namen bo zagotavljanje strokovne podpore občinam pri pripravi strategij in načrtovanju ukrepov za potrebe regijskih strategij blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe.

Po mnenju komisije predlog zakona nezadostno obravnava področje kmetijstva, ki je eno najbolj prizadetih področij zaradi podnebnih sprememb. Vse pogostejši ekstremni vremenski pojavi, kot so suše, neurja, poplave, toča in širjenje rastlinskih bolezni, neposredno ogrožajo kmetijsko proizvodnjo, prehransko varnost in dolgoročno sposobnost države za samooskrbo s hrano. Zato komisija poudarja nujnost vključitve ciljanih in sistemskih ukrepov za prilagajanje kmetijstva in spodbujanje alternativnih načinov pridelave hrane.

V razpravi je bilo izpostavljeno tudi stališče, da ukrepi za zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov, zlasti CO₂, morda ne temeljijo na dovolj utrjenem znanstvenem in družbenem soglasju. Evropa, ki prispeva manj kot 10 % globalnih emisij, nosi nesorazmerno visoke stroške prehoda v nizkoogljično družbo, kar negativno vpliva na konkurenčnost njenega gospodarstva. Izpostavljeno je bilo, da se podnebna politika pogosto oblikuje brez zadostnega upoštevanja globalnega konteksta, v katerem največji svetovni onesnaževalci še naprej povečujejo emisije. To ustvarja tveganje, da Evropa postaja »muzej na prostem«, saj visoki stroški emisijskih kuponov in prehod na obnovljive vire energije dodatno obremenjujejo razvoj in inovacije v strateških sektorjih. Pojavljajo se tudi pozivi k ponovni presoji učinkov zelenega prehoda, predvsem z vidika njegovega vpliva na industrijo, gradbeništvo in širše gospodarsko okolje. Pri oblikovanju zakonodajnih rešitev je zato nujno iskati ravnotežje med okoljskimi cilji ter gospodarsko in socialno vzdržnostjo. V ospredje je treba postaviti prizadevanja za zdravo in trajnostno življenjsko okolje, pri tem pa ohraniti odprtost do različnih strokovnih pogledov ter upoštevati realističen pogled na globalni kontekst podnebnih sprememb. Ne smemo pozabiti, da finančni interesi in drugi vplivi pogosto oblikujejo prevladujoče razlage, zato je ključno ohraniti kritičen in celosten pristop do vseh informacij ter omogočiti strokovno razpravo brez ideoloških pritiskov.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Leopold Pogačar.

Sekretarka
Meta Štembal, l.r.

Predsednik
Dušan Strnad, l.r.